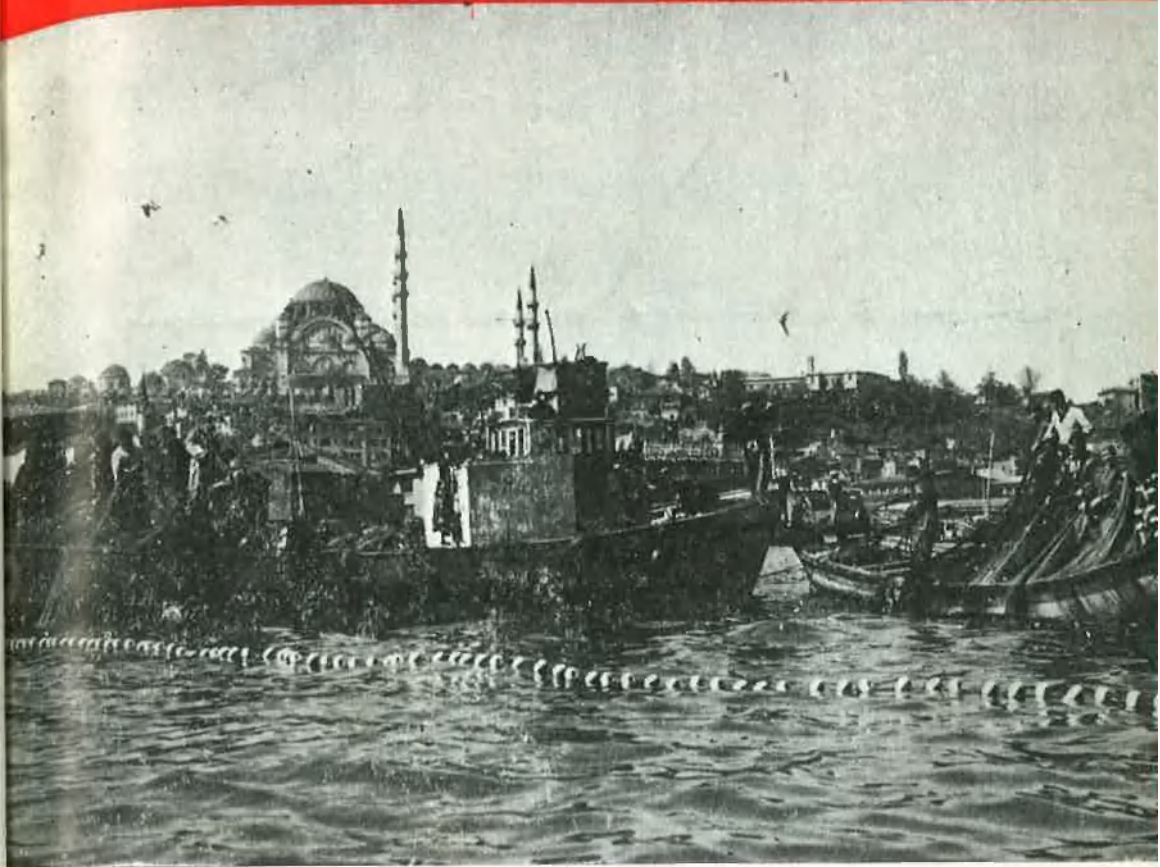

BALIK ve BALIKÇILIK

Kuruluşu : 1953

İÇİNDEKİLER

Dünya Denizlerindeki Köpek Balıkları (Kısım III)	1	Ürünleri Teşkilâtının Yeri ve Fonksiyonları (Kısım I)	14
Japon Karides Trawl Ağının I. Deme Seferi	9	Peru'nun Balık Unu Endüstrisi	19
Balıkçılık Ekonomimizde Devlet Su		Dünya Balıkçılık Âlemi	23

CİLT : XV

SAYI : 4

HAZİRAN 1967

TARAFINDAN YAYINLANIR

ET ve BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TARAFINDAN YAYINLANIR

BALIK ve BALIKÇILIK

Sahibi : ET VE BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu Sayıda yazı işlerini fiilen
idare eden

SUAVİ ATTİLA

Adres ve Müracaat Yeri

Abone Şartları :

ET VE BALIK KURUMU
İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BEŞİKTAŞ — İSTANBUL
Telefon : 47 39 30

YILLIK	15	LİRA
HARICE	30	LİRA

İlân Ücretleri Müdürlükle
kararlaştırılır.

Not : Basılmak üzere gönderilen yazılar, Heyetçe incelenir, uygun bulunanlar basılır.

Kapak resmi : İstanbul Haliç'inde gırgırla balık avcılığını göstermektedir.

2 1 Ağustos 1967

Devlet Nüshası

BALIK ve BALIKÇILIK

Kuruluşu : 1953

ET ve BALIK KURUMU TARAFINDAN HER AY YAYINLANIR

CİLT: XV

SAYI : 4

HAZİRAN 1967

DÜNYA DENİZLERİNDEKİ KÖPEK BALIKLARI (Kısım III)

Yazan : Emekli Koramiral
Şeref Karapınar

Köpek balıklarının coğrafi yayılışları :

Köpek balıkları muhtelif cinsleriyle tropik denizlerden kutup sularına, en sığ sahillerden açık denizlere ve denizin sathından 600 metre derinliklere kadar bütün dünya denizlerinde hemen her yerde ve her sahada yaygın bir halde bulunmaktadır. Umumiyetle sıcak ve ılık denizlerden hoşlandıklarından tropik denizlerde daha kesif bulunurlar. Bu meydana EUSELACHIİ ye bağlı birçok familyalar yalnız tropik ve sıcak denizlerde yaşarlar. SQUALIDAE ve SQUATINIDAE'ler esas itibariyle tropik bölgenin dışında kalan mutedil sularda bulunurlar. SCYLORHINIDAE ve RAHIDAE'ler ise tamamiyle kozmopolittirler ve dünyanın bütün denizlerinde bulunurlar. Bunların ekserisi dipte yaşayan balıklardır.

Çok az köpek balığı cinsi nehirlere girer. CARCHARIAS'ın yalnız tath suda yaşayan iki türü vardır. Bunlardan birisi Nicaragua gölünde

diğeri ise Zambezi gölünde bulunmaktadır. Yassı köpek balıklarından PRISTIS ile TRYGON genişleri nehirlerle girerler. Güney Amerikada bir kısım TRYGONİDAE'lerin tatlı suda yaşadıkları bilinmektedir.

Resmî kayıtlara göre Türkiye sularında 54 çeşit köpek balığı türü yaşamaktadır. Bunlardan bazıları zaman zaman sahillerimize gelen geçici balıklar isede ekserisi mahallî balık vasfını haizdirler. Büyük ve tehlikeli köpek balıkları umumiyetle Akdeniz ve Ege sahillerimizin ılık sularında yaşamakta ve arasına Marmara denizine de girmektedirler. Marmara ve Karadenizde devamlı olarak yaşayan daha küçük boydaki köpek balıkları ile vatoz cinsi yassı köpek balıkları pek mebzuldur. 1957 - 1958 senelerinde balıkçılık müdürlüğümüz tarafından Marmara denizinde yapılan tecrübi trawl araştırmalarında ağlarda çıkan balıkların mecmu ağırlığının yarısı muhtelif cins köpek balığı ile vatoz cinsi yassı köpek balıkları olduğu görülmüştür.

Prof. Dr. E. Slastenenko'nun Karadeniz Havzası Balıkları isimli kitabında Karadenizde yalnız beş cins köpek balığı bulunduğu bildirilmektedir. Bunlar Kedi balığı (SQUALUS CANICULA), Mahmuzlu camgöz (SQUALUS ACANTHIAS), Camgöz (SQUALUS BLAINVILLEI), Vatoz (RAJA CLAVATA) ve İğneli vatoz (RAJA PASTINACA) balıklarıdır.

Bazı senelerde Marmara denizinde ve hatta Karadeniz boğazında Marmara methalinde fazla sayıda büyük canavar cinsi köpek balıkları avlanmaktadır. Orkinoz ve Torik sürülerini takip ederek Boğaza kadar yükselen bu hayvanlar Karadenizden gelen soğuk su akıntısı ile soğuyan sath sularından hoşlanmadıklarından daima derinlerde dolaşmakta ve sahillere yaklaşmamaktadırlar. Bu sebeple Marmarada insanlara taarruz eden köpek balığı vak'ası işitilmemiştir.

Köpek balıklarında, sürüler halinde dolaşan bazı pelajik balıklar gibi uzun mesafeler üzerinde muayyen mevsimlere inhisar eden muhaceret yoktur. Uskumru, palamut, orkinoz vesair muhacir balıklarda olduğu gibi sürüler halinde uzun mesafeler aşarak muhaceret yapmazlar. Yalnız cinslerine göre ilkbahar ve yaz aylarında pelajik formlar ekseriya beslendikleri sahaların ya biraz derinlerine inerek veya biraz satha yükselerek, dip formları ise kış mevsimini geçirdikleri derin sulardan biraz daha sığ sulara yaklaşarak ürerler. Böylece köpek balıklarında uzun mesafeler üzerinde göçler vaki olmayıp sadece kısa mesafeler üzerinde üreme ve ısınma muhaceretleri vardır.

Bazı pelajik büyük köpek balıklarının açık denizlerde gemileri takip ederek uzun mesafeler katetmeleri ise tamamiyle beslenmek gayesine ma-

tuf tesadüfî yer değiştirmeler olup muayyen bir muhaceret vasfını taşımamaktadır.

Köpek balıklarının ilmi tasnifleri :

Köpek balıklarının ilmi tasnifinde müracaat ettiğim Amerikan, İngiliz, Japon, İtalyan ve Türk menşeli me hazlerde birçok noktalarda fark lar gördüm. Meselâ birçok me hazlerde ve bu meyanda bizim Türkiye deniz balıkları tâyin anahtarı isimli kitabımızda köpek balıkları PISCES (OSTEİCHTHYES) sınıfına bağlı olarak gösterildiği halde bazı me hazlerde de CHONDRICTHYES adı altında tamamiyle ayrı ve müstakil bir sınıf olarak mütalaa edilmektedir. Bunun gibi, alt sınıf, ordo, alt ordo ve hatta familyalarda bile bazı farklar göze çarpmaktadır. Me hazler çoğaldıkça bir çok değişik isimler ortaya çıkmakta birisinin alt sınıf olarak gösterdiğini öteki ordo olarak yazmaktadır. Kimisinde ise bambaşka isimler vardır. Misal olarak bazı me hazlerde köpek balıklarının nasıl tasnif edilmiş olduğunu aşağıda yazıyorum:

1 — Marine Fishes of the Atlantic Coast isimli Amerikan menşeli kitapta köpek balıkları şöyle klaslandırılmıştır:

Class	:	Pisces
Sub class	:	Elasmobranchii
Order (1)	:	Diplospondyli (Natidanoid sharks)
» (2)	:	Asterospondyli (Typical sharks)
» (3)	:	Cyclospondyli (Cyclospondylous sharks)
» (4)	:	Batoidei (Rays and skates)
Sub class	:	Holocephali
Order	:	Chimaeroidei (Rabbit fishes)

2 — Prof. Dr. E. Slastenenko'nun Karadeniz Havzası Balıkları isimli kitabında ise köpek balıkları şöyle tasnif edilmiştir:

Class	:	Gnathostomata
Sub class	:	Elasmobranchii
Örder (1)	:	Lamniformes
» (2)	:	Squaliformes
» (3)	:	Rajiformes

3 — Türkiye deniz balıkları tâyin anahtarı isimli Türkçe eserde köpek balıkları şu şekilde tasnif edilmektedir:

Class	:	Pisces
Sub class	:	Chondropterygii
Order	:	Elasmobranchii
Sub order (1)	:	Selachii
» (2)	:	Rajii

Bütün bu tasnif şekillerinin bu ilimle iştigal edenler arasında belki de bir izah şekli vardır. Fakat bunları inceden inceye araştırarak bir netice çıkarmak hususunda ben kendimi yetkili görmediğim için köpek balıklarının ilmi tasnifinde dünyaca tanınmış en müsbet eserlerden birisi olan Encyclopaedia Britannica'daki tasnif şeklini aynen almağı uygun görüyorum. 1906 de Regan tarafından yapılmış olan bu tasnif bazı tâdiller geçirdikten sonra Encyclopaedia Britannic'nın 1961 edisyonunda şu şekilde yayınlanmıştır:

Class : Selachii

Sub class (1) : Pleuropterygii

Paleozoic (arzun birinci zamanı) devre ait köpek balıkları olup bugün bunların nesilleri tamamıyla tükenmiştir. Bulunan fosilleri ile bu hayvanlar hakkında tahmini bilgiler yapılmıştır. Bunların geniş kaideli çift yüzgeçleri mevcut olup pectoral yüzgeçleri bünye yapısında daha ilerdedir.

Cladoselachus, Cladodus, Symmorium, Cratoselache gibi familyalar bu gruba mensupturlar.

Sub class (2) : Acanthodii

Bunlar da Paleozoic devre ait köpek balıklarıdır. Yüzgeçlerinin kaidesinde kuvvetli bir diken mevcuttur. Bunların da geniş kaideli çift yüzgeçleri vardır.

Acanthodes familyası bu gruba mensuptur.

Sub class (3) : Ichthyotomi

Yine Paleozoic devre ait köpek balıklarıdır. Pektoral yüzgeçlerinin kaidesi Ceratodus (Lungfish)lerde olduğu gibi dilimler halindedir.

Pleuracanthus familyası bu gruba mensuptur.

Sub class (4) : Euselachii

Bugün yaşamakta olan tipik köpek balıkları (Shark) ile vatoz gibi yassı köpek balıkları (Skate ve Ray) kâmilten bu gruba mensupturlar. Şimdi bunları ayrı ayrı inceleyelim:

Order (1) : Pleurotremi (Shark) Tipik köpek balıkları :

Pektoral yüzgeçler baştan ayrıdır. Galsama yarıkları yanlardadır. 140 kadar çeşidi bilinmektedir.

Sub order (1) : Notidanoidae (Diplospondyli) :

Bunların 6-7 galsama yarığı vardır. Anal istikâmetinde bir tek dorsal yüzgeci bulunur. Burun kısmı (rostrum) sadedir. Bunlar ufak bir

köpekbalığı grubu olan **Notidanoid sharks** ismini taşımaktadırlar. Pelajik olarak nisbeten de rin sularda yaşarlar. Nâdiren satha yaklaştıklarından insanlar için tehlike teşkil etmezler. Başlıca gıdaları pelajik olarak yaşayan omurgasız, hayvanlarla balıklardır. Bilinen iki familyası vardır:

Familya (1) : Chlamydoselachidae (Frilled sharks) :

Bu familya bir tek derin su spesisini ihtiva etmektedir:

CHLAMYDOSELACHUS ANGUINEUS (Frilled shark) :

Tropik ve mutedil denizlerde yaşar. Oldukça nâdir bir tür olduğundan az tesadüf edilir. Şimdiye kadar Kuzey Atlantikte Amerika sularında ve Pasifikte Japonya'nın derin sularında görüldüğünden kozmopolit olduğu ve bütün dünya denizlerinde bulunduğu tahmin edilmektedir. Şekli köpekbalığıyla diğer bütün köpek balıklarından kolayca tefrik edilebilir. Yılan balığı şeklinde bir vücudu vardır. 5 kadem boya ulaşır. Birçok dip hayvanlarında olduğu gibi pelajik balıklara nisbetle yumuşak nesilidir.

Familya (2) : Hexanchidae (Cow sharks) :

Bu familya mümessilleri bütün Okyanusların tropik ve mutedil sularında pelajik olarak yaşamaktadırlar. Derin su balığı olup büyük fertleri 300 - 400 kulaç derinliklerde bulunur. Mutedil sularda bilhassa geceleri satha yaklaşırlar. Normal boyları 15 kadem ise de 25 kadem boya ve 650 kilo ağırlığa ulaşanları görülmüştür. Vücutları üstüvane şeklindedir. Dişleri yekpâredir. Karnivordurlar. Ve gıdalarını derin sularda bulunan fıkraşzlarla ufak balıklar teşkil eder. Sahillere ve denizin sathına fazla yaklaşmadıklarından insanlar için tehlike teşkil etmezler.

Üremeleri ilkbahar ve yaz aylarında vâki olur. Gebelik müddeti bir seneden fazla devam eder. Yavrularını az sayıda canlı olarak doğururlar.

Renkleri sırtta koyu gri, karın taraflarında donuk beyazdır.

Etini yenirse pek makbul sayılmaz. Çünkü yiyenlerde pürgatif tesir yapar. Ayrıca karaciğerlerinde kuvvetlice bir zehir mevcut olup bazı hallerde ölüme dahi sebep olmaktadır.

Bu familyanın bilinen iki mümessili vardır ve her ikisi de Türkiye sularında mevcuttur:

HEXANCHUS GRİSEUS :

Bu spesinin diğer bir ilmi adı da NOTIDANUS GRİSEUS'dur. Türkçe adı yoktur. İngilizcede ((Six - gilled shark), (Bull shark), (Bulldog shark), (Mud shark) gibi muhtelif isimleri vardır. Boyu 15 kademe kadar ulaşır.

HEPTANCHUS CINEREUS :

Bu spesinin diğ er bir ilmi adı da NOTİDANUS CINEREUS ve HEPTRANCHIAS PERLO'dur. Türkçe ismi yoktur. İngilizce adı (Seven - gilled shark) dır. Boyu 10 kademe ulaşır.

NOTORYNCHUS MOCULATUS :

İngilizce adı (Spotted cow shark) olan bu balığın aynı familyadan olması muhtemeldir. Türkiye sularında yoktur.

Sub order (2) : Galeoidea

Bu gruba mensup köpek balıklarında 5 galsama yarığ  vardır. Dorsal ve anal yüzgeçleri bulunur. Y zge lerinde diken yoktur. Nostrum    sualıdır.

Bu gruba mensup balıklar beş ayrı familya halinde tasnif edilmişlerdir:

Familya (1) : Odontaspidae

Müracaat edilen kaynaklarda bu familyaya bağlı iki species tesbit edilebilmiş fakat herhangi bir m lumata rastlanmamıştır. Türkiye sularında bulunmayan bu iki species şunlardır:

ODONTASPIS TAURUS (Sand shark)

ODONTASPIS FEROX (Fierce shark)

Familya (2) : Lamnidae (Mackerel sharks)

Bu familyaya mensup köpek balıklarına umumiyetle (Mackerel shark) adı verilmiştir. Tropik ve mutedil denizlerde sahillerden açık denizlere kadar her sahada pelajik olarak yaşarlar. Kozmopolit olduklarından bütün dünya denizlerine yayılmışlardır. İri cüsseli köpek balıklarından olup bazı cinslerin boyları 15 kademden fazlaya ulaşır. Kuyruk yüzgeçleri hil l şeklinde, ve kuyruk kanatları hemen hemen birbirine müsavi uzunluktadır. Kuyruk sapının her iki yanında yalpa omurgası gibi çıkıntılar vardır. Nostrum sivri, dişler büyük ve keskindir. Muhtelif gen sler birbirinden farklı dişleriyle tefrik edilebilirler.

Bütün köpek balıkları içinde en  evik ve seri hareket edenler bunlar olup insanlar için de tehlike teşkil etmektedirler. Açık denizlerde gemileri takip eder, ufak balıkc  teknelerine saldırırlar.

Esas gıdalarını ahtapot, mürekkep balıkları, medoza vesaire gibi pelajik olarak yaşayan omurgasız hayvanlarla bütün balıklar ve hatt  kendilerinden ufak olan köpek balıkları teşkil eder.

İlkbahar ve yaz aylarında sahillere uzakta 50 metreye kadar olan derinliklerde ilkbahar edilen dişiler bir seneden fazla süren bir gebelik devresinden sonra az sayıda olan yavrularını canlı olarak dünyaya getirirler.

Renkleri sırt taraflarında gri veya esmer gri, karın taraflarında beyazımsı gridir.

Bu familyaya mensup bellibaşlı genüsler (Lamna - Dikburun karkaryas), (Oxyrhina - Canavar), (Carcharodon - Karkaryas), (Alopias - Sapan), (Cetorhinus - Büyük camgöz) balıkları olup köpek balıklarının en yırtıcı specielerini ihtiva etmekte ve Türkiye sularında da bulunmaktadır.

Şimdi Lamnidae familyasına mensup muhtelif species'ler hakkında incelemeler yapalım:

LAMNA NASUS (Mackerel shark) :

Diğer ilmi adı İSURUS NASUS olan bu tür büyükçe cüsseli ve kozmopolit bir köpek balığıdır. Bütün dünya denizlerine yayılmıştır. Normal boyları 9 kadem isede 12 kadem boyunda olanları görülmüştür. Umumiyetle sürü halinde dolaşan balıklarla beslenirler. Ekseriya denizin altına yakın dolaşırlar. Ve dorsal yüzgeçlerini suyun dışına çıkararak güneşlenmeği severler. Âdetleri hakkında fazla bilgi mevcut değildir. Galsama yarıkları mutedil boydadır. Dişleri büyük ve keskindir. Yırtıcı köpek balıklarındandır. Türkiye sularında yoktur.

ISURUS TIGRIS (Sharp-nosed mackerel shark):

Okyanuslara mahsus büyükçe bir türdür. Fevkalâde süratli yüzerler. Diğer süratli yüzen balıklarda görülmeyen bir şekilde kuyruğunun üst kanadı vücudundan yüksekte kabır. 10 kademden fazla boya ulaşırlar. Kendi familyasına mensup köpek balıkları gibi aynı gıdalarla beslenirler. Âdetleri hakkında fazla bilgi mevcut değildir. Türkiye sularında yoktur.

LAMNA GLAUCUS (Mako shark) :

Diğer ilmi adı İSURUS GLAUCUS olan bu türle aynı genüse bağlı olan İSURUS OXYRHINCHUS ve İSUOPSIS MAKO gibi birbirinden ufaktefek farkları olan müteaddit türler mevcut isede balıkçılar bunların hepsine (Mako) demektedirler. İSURUS OXYRHINCHUS Atlantikte ve İSURUS GLAUCUS Pasifikte yaşayan türlerdir. Her iki tür de Amerika ve Afrikanın güney sularıyla güney kutbu havalisine kadar yayılmışlardır. Pasifik türü daha büyük olur.

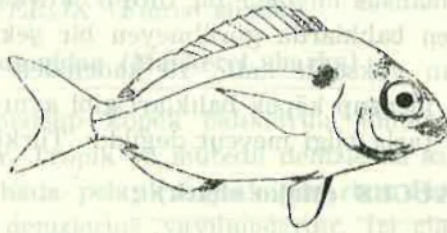
Bunların vücut biçimleri torpito şeklinde olduğundan çok süratli yüzerler. 7 - 15 kadem boyda ve 100 - 600 kilo ağırlıkta olurlar. Olta ile

avlanırlar. Avlandıkları zaman su yüzünden dışarıya fırlarlar. Renkleri sırtta koyu mavi karında açık veya koyu gridir. En büyük özellikleri dişlerindedir. Bu dişler yüksek ve üçgen şeklindedir uçlarında sivri tepelikler yoktur.

Denizlerde umumiyetle münferit veya ufak gruplar halinde bulunurlar. Satha yakın dolaşırlar. Ufak kayıklar ve insanlar için tehlikeli sayılırlar. Uskumru, Ringa vesaire gibi sürüler halinde dolaşan balıklarla beslenirler.

Üremeleri hakkında kesin bilgi mevcut değildir. Türkiye sularında bu genüse bağlı Mako cinsi köpek balığı yoktur.

(Devam edecek)

JAPON KARİDES TRAWL AĞININ I. DENEME SEFERİ

Saim Onat
Balıkçılık Uzmanı

Japon Teknik Yardımından memleketimize gönderilen ve bir süre-den beri Et ve Balık Kurumunda görevli bulunan Japon uzmanların, balıkçılığımızın geliştirilmesi konusundaki çalışmaları bakımından lüzumlu görüp teminini tavsiye ettikleri Naylon Karides Trawl ağı, yatırımlardan faydalanılarak Kurum tarafından Japonya'da NIPPON GYOMO SENGU KAİSHA LTD. firmasından ithal edilmiş ve bu ağın av faaliyetleri yönünden, sularımıza, avlama şartlarımıza uygunluğunun tesbiti amacıyla, ilk denemesi Marmara denizinde yapılmıştır.

Ağın ithâl edildiği Firma eksperleri Mr. SHIRAKAWA'nın deneme faaliyetlerini izlemek maksadiyle, Atina'dan gelip, memleketimizde bulunabileceği kısa süre içersinde, mezkûr ağ ile bilhassa karidesler üzerinde denemelerin yapılması ön görüldüğünden, zamanın darlığı sebebiyle Marmarada bilmen karides sahalarında çalışmalarda bulunmak amacıyla, Ticaret Bakanlığından özel müsaade alınmıştır.

Alınan müsaade üzerine, gerekli hazırlıklar ikmal edilerek 16 Şubat 1967 günü Beşiktaş'tan Mudanya Körfezine hareket edilmiştir. Aynı gün saat 18.30 da çalışmaların yapılacağı av sahasına varılarak trawl denemelerine başlanmıştır.

Sefere Firma eksperleri SHIRAKAWA, Japon balıkçı uzmanları Mr. ISHIRO, SHİMADA, Kurumun Balıkçılık servisi elemanları ve İstanbul Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsünden bir eleman iştirak etmişlerdir.

Denemeler, Mudanya Körfezi, Yassıburun, Kapaklı, Armutlu, Fısıklı mevkiileri arasındaki av sahalarında yapılmıştır. Faaliyetlere 22 tonluk trawl gemisi «Pisi» ve yardımcı tekne 45 tonluk av gemisi «Yunus» iştirak etmişlerdir.

Denemelerde kullanılan Naylon Japon Trawl ağının ölçüleri:

Tam boy	: 38 M.
Mantar yaka	: 24 M.
Kurşun yaka	: 28,6 M.
Kapı eb'adı	: 225 x 90 cm.
Çift kapı ağırlığı	: 285 kg.

Deneme çalışmaları, uzmanların nezaretinde gece ve gündüz olmak üzere devamlı yapılmıştır.

Birinci Deneme:

Tarih : 18 Şubat 1967

Ağın atılış saati	: 18.52
Rota	: 85° (Yassıburun istikâmeti)
Derinlik	: 75 M.
Salınan tel uzunluğu	: 220 kulaç
Makina devri	: 750
Çekme hızı	: 1.9 ilâ 2.0 mil
Hava durumu	: Açık, hafif poyraz esintili
Dip durumu	: Çamurlu
Ağ çekme süresi	: 1 saat
Ağın çekiliş saati	: 19.52
Ağın güverteye alındığı saat	: 20.20
Ağdan çıkan balıklar	: 2 kasa Karides, 1.5 kasa Kırılancık, 2 kasa Bakaleros, az sayıda İstavrit, çeşitli deniz bitkileri.

İkinci Deneme:

Ağın atılış saati	: 21.02
Rota	: 265° (Yassıburun aksi istikâmeti)
Derinlik	: 80 M.
Salınan tel uzunluğu	: 220 kulaç
Makina devri	: 750
Çekme hızı	: 2.0 mil
Hava durumu	: Açık, sakin
Dip durumu	: Çamurlu
Ağ çekme süresi	: 1 saat
Ağın çekiliş saati	: 22.02
Ağın güverteye alındığı saat	: 22.25
Ağdan çıkan balıklar	: 2 kasa Karides, 2 kasa Kırılancık, 1 kasa Bakaleros, çeşitli deniz bitkileri

Üçüncü Deneme:

Tarih: 18 - 19 Şubat 1967

Ağın atılış saati	: 22.58
Rota	: 280° - 270° (Kapaklı-Armutlu istikâ- meti)
Derinlik	: 75 M.
Salınan tel uzunluğu	: 220 kulaç

Makina devri	: 750
Çekme hızı	: 2.0 mil
Hava durumu	: Açık, sâkin
Dip durumu	: Faz'la çamurlu
Ağ çekme süresi	: 3 saat
Ağın çekiliş saati	: 02.00
Ağın güverteye alındığı saat	: 02.35
Ağdan çıkan balıklar	: 8 adet Sinarit ve Mercan, 5 kasa Kır- langıç, 1 kasa Dülger, 3 kasa Bakale- ros, az miktar Karides, çok fazla deniz hıyarı, çeşitli deniz bitkileri.

Dördüncü Deneme:

Tarih: 19 Şubat 1967

Ağın atılış saati	: 8.46
Rota	: 90° - 110° (Fıstıklı istikâmeti)
Derinlik	: 75 M.
Salınan tel uzunluğu	: 220-190 kulaç
Makina devri	: 750
Çekme hızı	: 1.8 ilâ 1.9 mil
Hava durumu	: Açık, rüzgârlı ve hafif dalgalı
Dip durumu	: Çamurlu
Ağ çekme süresi	: 2 saat
Ağın çekiliş saati	: 10.46
Ağın güverteye alındığı saat	: 11.10
Ağdan çıkan balıklar	: 3 kasa Kırkılangıç, 1 adet Mercan, az miktar Karides, az sayıda Pisi, çe- şitli deniz bitkileri

Bu denemeler sırasında yakalanan Karides, Sinarit, Dülger, Mercan, Kırkılangıç, Bakaleros gibi çeşitli balıklar hayır kurumlarına hibe edilmiştir.

İki gün süre ile yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, ağm, Trawl faaliyetleri bakımından sularımıza elverişli ve Karides yakalamaya müsait olduğu, denemeler sırasında küçük boy karideslerin dahi tutulmuş olması ile anlaşılmıştır.

Firma eksperleri ve Japon uzmanlar, bu ağm daha ziyade (Prawn) tâ-
bîr edilen iri karidesler için daha elverişli olacağını beyan etmişlerdir.

Marmarada, trawl yasağı münasebetiyle bu ağ ile av faaliyetinde esasen bulunulamayacağından, ilerde çalışmaların yapılacağı asıl trawl sahaları olan Akdeniz bölgesinde Mayıs ayı içinde ikinci deneme seferine çıkılmıştır. Bu suretle ağm hakiki çalışma ve karides yakalama durumu

daha iyi anlaşılmış olacaktır. Bu suretle, Akdeniz bölgesinde Japon tipi karides trawl ağı ile yapılan denemelerden tam mânâsıyla olumlu sonuçlar alındığında, elde edilen sonuçlar, ağına dizaynı ve çalıştırılması, özel sektöre gösterilecektir.

Memleketimiz balıkçılık alanında ilk defa denenen bu tip karides trawl ağı, balıkçılığı ileri bir çok memleketlerde başarı ile kullanılmakta ve iyi sonuçlar alınmakta olduğu Literatür tetkikinden anlaşılmaktadır.

Firma eksperleri, bu çeşit ağların muhtelif eb'adlarını, İngiltere, Batı Almanya, İspanya, İtalya, Fransa, Belçika, Yunanistan ve daha birçok memleketlerde ve çok sayıda kullanıldığını bildirmiştir.

Memleketimizdeki çalışmalardan memnun kalan Mr. SHIRAKAWA Akdeniz bölgesinde yapılan Trawl denemelerinde hazır bulunmayı fazlasıyla arzu ettiğini beyan etmişse de, adı geçen eksper görevli olarak memleketine döndüğünden Akdeniz bölgesinde yapılan ikinci deneme seferine, aynı Firmanın eksperleri Mr. NAKAMURA iştirak etmiştir.

BALIKÇILIK EKONOMİMİZDE DEVLET SU ÜRÜNLERİ TEŞKİLÂTININ YERİ VE FONKSİYONLARI (Kısım 1)

Kimyager
Fehmi Ersan

Balıkçılığa verilmesi beklenen hükûmet yardımı ile diğer fonksiyonların genel ekonomimiz üzerine yapacağı olumlu etkiler hakkındaki görüşümüzü dergimizin geçen sayısında belirtmiştik. Bugün tatminkâr olmaktan uzak bir seviyede bulunan balıkçılığımızın lââyık olduğu gelişmeye ulaşabilmesi için yapılması gereken Devlet yardım ve müdahalelerinin şekillerini aşağıdaki suretle özetlemek mümkün görülmektedir.

Balıkçılığa yardım şekilleri

Gelişmiş ve gelişmekte olan milletlerin kendi tabiat ve bünyelerine göre yardım şekilleri de çeşidli olmaktadır. Balıkçılık politikasının genel olduğu hallerde bu yardımların çapı da geniş olmakta, özel durumlardaki finansmanlar ise dar çerçevede içinde kalmaktadır. Tabii âfetlerin getirdiği zararların ise bağışlar halindeki yardımlar ile balıkçıyı yeniden tekne ve gereç sahibi ettiği görülmektedir.

Dünya milletleri arasında özel yardımlara önem verenler çoğunluğu teşkil etmekte olup bu yardımlar çok defa balıkçılık sanayiinin bir koluna da yönlendirilmektedir. Ancak bu teşebbüslerin ekonomik ana politika ile de muvazene temin etmesine dikkat edilmektedir. Bu maksadla bazı sektöre yapılan yardımlarda ihtiyati kısıntılar yapılmaktadır.

Diğer yandan plânlanmış bir ekonomide hükûmetler gereği halinde yardımları bir sektör üzerinde tekdüze edebilmektedir. Meselâ, Hindistan'da tatbik edilen beş yıllık plânların ilkinde Balıkçılık zümresinin makineleşmesi ele alınmış ve bu suretle çoğu Bombay'da olmak üzere 650 ve ikinci devrede 850 tekne makineleştirilmiştir. Dağınık mevkiilerde olan bu makinelerin kullanılması için de on eğitim merkezi kurulmuştur. Üçüncü devre olan 1961-65 de bu miktarın 4000 e çıkarılması amaç edilmiştir. Ayrıca, yeni balık stokları bulunması, kooperatifler ve özel balıkçılık firmaları tarafından bu stokların işletilmesi bu devre plânında ön görülmüştür. Plânda bundan başka, balıkçı limanlarının ıslahı, frigorifik vagonların ve özel nakil arabalarının durumu ve iç sular balıkçılığının geliştirilmesi işi de ele alınmıştır.

Genel olarak, balıkçılık alanına yapılacak yardım ve yatırımlardaki amaçlara, balıkçılık gelişme seviyesi, sanayiin geleneksel durumu, çeşitli

sosyal ve ekonomik durum ve teşkilâtlar gibi bir çok hususun etki ettiği görülmektedir. Bununla beraber varılması istenilen amaçlar aşağıdaki gibi vasıflandırılabilir.

Yeni bir araç inşası veya eskisinin tadili

Gırgır, trawl teknelerinden dondurma, işleme ve ana gemilere kadar her tipten ve gereken yeniliklere sahip balıkçı filosu için mali yardımlar yapılır. Sermaye kaynaklarının az olduğu veya hasıl olacak ürünün değerlendirilemeyeceği memleketlerde bu yardımlar sahil balıkçısını hedef tutar. İngiltere’de câri plânda uzak deniz balıkçısı bu yardımı alamamaktadır. Bu zümrenin de kanundan faydalanmasına çalışılmaktadır. Batı Almanya’da ise uzak deniz için yapılan yardımlar kesilerek sahil balıkçısına yöneltmiş bulunmaktadır. Yunanistan’da yapılan geniş yardımlar, kuzey ve kuzey batı Afrika sahillerinde çalışacak olan balıkçılara ayrılmıştır. Fakat, bu yardımların geniş tutulması ile neticede hâsıl olacak durum yetkilileri korkutmaktadır. Çünkü, frigorifik tesisatla çalışacak filonun sahile getireceği donmuş balık miktarının pazarlanma zorlukları olacaktır.

İkinci el tekne alımları

Bir balıkçıdan diğerine transfer edilecek tekneler için açılacak yardım kredileri bir çok memlekette revac görmemiştir. Bu şekilde devir yapacak balıkçıların meslek alanını terk etmesile yardımlar boşuna olmaktadır. Bununla beraber yardım ile dahi yeni bir tekne alamıyacak durumdaki küçük balıkçı için bu tip kredilerin faydası kabili münakaşadır.

Mevcut teknelerin modernize edilmesi

Balıkçı teknelerinin makineleri ile güverte gereçlerinin modern ihtiyaçlara göre değiştirilmesi işi tipik bir yardım şeklidir. Bilindiği üzere, gemilerin tekne kısmının ömrü, diğer kısma göre daha uzundur. Hele iyi bir bakımla bu müddet daha da uzun olur. Son yılların getirdiği makineleşme ise hızla şekil, tip değiştirmektedir. Buna ayak uydurulmazsa, geminin faaliyeti gayri iktisadî kalmakta ve neticede câri rekabete imkân olmamaktadır. Meselâ, kömürle işliyen trawl gemilerinin mazotla çalışır hale getirilmesi bu tip yardımlarla mümkün olmuştur. Mürettebatın teknelerde daha rahat yaşamaları, sıhhi emniyette bulunmaları yapılan tadilat ile kabil olmaktadır. Sahillerde balık boşaltan, nakleden, işliyen personele de buna paralel avantajlar sağlanması modern rekabete imkân verir. Bu yardımların prensiplerinin hududlandırılmasındaki faktörlerin tesbiti ise özel bir teknik haline gelmiştir.

Diğer yandan bazı hallerde eski tip teknelerin tadil edilmeleri astarı yüzünden pahalı olacağından yenisinin inşası tercih edilmelidir.

Balıkçı teknelerinde makine değiştirilmesi

Kıyı balıkçı teknelerinde makine değişimi sık sık vâki olmaktadır. Bunun bir sebebi makinelerin çok zaman ehil ellerde olmayışı, diğeri de tiplerin çok çeşidli ve teferruatlı oluşudur. Buna benzer sebeplerle gelişmiş memleketlerde yardımların balıkçı teknelerinde aynı tip makine kullanılmasını temin edecek surette yapıldığı görülmektedir. Bunlar, modern petrol, petrol - parafin veya Diesel motorlarıdır. Bu gayedeki plânlarla, Batı Afrika, Kuzey Asya ve Uzakdoğu ile Hind okyanosu adalarında bulunan balıkçı teknelerine takılan dıştan - içten motorlarla dev ilerlemeler kaydedilmiştir.

Diğer balıkçılık gereçleri

Bunlar, küçük sahil balıkçısı için modern gereçlerin teminini hedef tutan yardımlardır. Bu malzemenin, yeni inşa edilecek teknelere uygun olmasına dikkat edilmelidir. Genel olarak ise bu alandaki yardımlar mahdud bulunmaktadır. Çünkü denizde kaybedilen gereçler için yardım konusunda balıkçıların bazı yolsuz hareketleri vâki olmaktadır. Eski, hurda malzemeyi zayi ederek yenisi için yardım talebi gibi hususlar bu tip yardımlarda kısıntıya ve isteksizliğe sebep olmaktadır.

Yukarda sözü edilen özel tipteki yardımlardan başka, genel ekonomi ve balıkçılık sanayii yararına yapılan yardımlar da endirekt olarak balıkçıyı hedef tutmaktadır. Hükümetce girilecek bu teşebbüsler ise araştırma, liman, yol, barınak, sosyal ve teknik yardım ile eğitim alanında bulunmaktadır.

Yardımlardaki finansman şekilleri

Ödünç verme (istikraz)

Yardım plânının en aktif unsuru istikrazlardır. Bu ödünç vermelerdeki nisbetler, vâdeler ve faizler her memleketin bünyesine göre değişik hadlerde bulunur. Bununla beraber, genel olarak bu nisbetler tekne ve makinelerle diğer gereçler için % 30 - 100 arasında olup çoğunlukla %50 - 80 olarak kabul edilmektedir. Vâdeler ise 6 ay ilâ 20 yıl ve faizler de % 0-12 arasında olarak hesaplanır. Ödünç verilen balıkçı için ayrıca bağış da yapılacaksa, bu kredi nisbetlerinde kısıntı yapılır. Meselâ İngiltere'de bağışa tâbi olıyan sanayi için en çok % 80 kredi verilirken, %30 bağış almış teknelere % 55 nisbetinde ödünç verilmektedir.

Esasında, verilecek ödünç paraların, balıkçının ihtiyacı ile mütenasip ve kendi kaynakları ile ödeyebilecek vâdelerde bulunması gerekmektedir. Buna, teknelerin emniyeti ve diğer teminat unsuru da etki eder. Kıymetten düşen, modası geçen veya geçebilecek olan balıkçılık araç ve gereçleri için tâyin edilecek kredi nisbet ve şartları da ayrı bir hususdur. Bunun yapılacak sıkı referans mecburiyetleri, kredi nisbetlerinin çok aşağı düşeceğini gösterebilir. Sanayi için de aynı şey câridir.

Yardım plânlarının genel vasfı, kredilerin büyük tekne veya firma sahipleri yerine daha çok küçük sahil balıkçısına geniş kredi açılması temayülüdür. Bu sebepten, krediler bir çok halde faizsiz veya ticarî hadlere yakın nisbette olmaktadır. Bu hususda bir çok faktör de rol oynar.

Balıkçılığa yapılacak yardımlar, ekonomik zorluklar içinde bulunabilecek diğer sanayi tarafından da taleplere sebep olabilir. Bunun da yerine getirilmek istenmesi, para hareketlerinde karışıklıklar doğurabilir. Bu itibarla, plânda öngörülebilecek bağış şeklindeki yardımların nazariyede kalması mümkün olabilir. Bu düşünce ile, balıkçıya yapılacak yardımların açılacak kredilerle ve onun ödeme gücü ile orantılı nisbet, vâde ve faizler içinde yapılması uygun bulunmaktadır. Özellikle, balıkçının durumu göz önüne alınarak bu kredilerin bir sosyal yardım şeklinde mütalaası ile vâde ve faiz nisbetlerindeki tesbitler yapılmalıdır. Yine bu amaçla bazı hallerde, önceden tesbit edilmiş hadler üzerinde tenzilat yapılmaktadır.

Balıkçıya verilen kredilerin vâde nisbetleri malın ömrüne göre tesbit edilir. Balıkçı tekneleri ve sanayii için bu müddet 20 yıla kadar olabilir. Bazı binalarda ise 30, balıkçılık gereçlerinde 2-3 ve gemi, tekne makineleri için seferdeki aktif müddet itibariyle en çok on yıl olarak hesaplanmaktadır. Kıyı balıkçı teknelerinde bu müddet daha kısadır.

Genel olarak kısa vâdeli kredilerin faiz nisbetleri düşük olduğundan balıkçılar bu tip yardımı tercih ederler. Bu sebepten vâdelerin daha önceden standardize edilmesi yerine bunun, şahsın kazanç ve ödeme kabiliyetine göre ayarlanması uygun görülmektedir. Bu takdirde de gerekli referansların doğru olarak temininde idarecilere problemler çıkmaktadır.

Hibeler

Hibe şeklindeki yardımlar, balıkçılığın gelişmesinde âcil olarak ihtiyac duyulan memleketlerde, kredi sisteminin başarıda çok yavaş olacağı kanaati hasıl olması ile tatbik edilmektedir. İngiltere'de son on yılda buna misal görülmüştür. 1952 de kıyı balıkçı teknelerinin inşası için %60 nisbetinde kredi açıldığı halde önemli bir ilgi temin edilememiştir. Yakın ve orta deniz balıkçı filolarına duyulan acil ihtiyac karşısında ise 1953 de bu krediye ilâveten ayrıca % 25 de hibe şekli kabul edildi. Bunun

üzercine kısa zaman plânda ön görülmüş olan amaçla ulaşıldı. Ancak hazineden yapılacak böyle hibelerden faydalandırılacak tekne ve araç sahipleri için özel bazı şartlar tesis edilerek bunların muayyen müddetle Lalıkçılık a'asında aktif olmaları temin edilmelidir. Faizsiz veya çok uzun vadeli krediler halinde de bu durum düşünülmelidir. Tekne ve araçların değerine göre az nisbette olacak hibelerin pratikdeki etkisi de çok küçük olmaktadır.

Bu tip direkt yardımların elde ettiği başarıya rağmen, gelişmiş memleketlerde buna karşı ceryan vardır. Milletlerarası malî yardım politikasında da elverişli nisbet ve faizlerle destek krediler açılması tercih edilmektedir. Bu hususta gösterilen mahzurlar ise şu suretle özetlenebilir: Hibeler, muhtelif sanayi arasındaki rekabet sistemine etki ederek genel muvazenede bozukluk doğurmaktadır. Bu tip yardımların kesilmesi halinde, sebeplerinin izahı güç olmakta ve bazı nafoş etkilere sebep olmaktadır. Bu suretle yardım alanlar üzerindeki psikolojik etki, kredi sistemindeki özel sorumluluk duygusunu temin edememektedir. Bu itibarla gelişme için acil olacak teşebbüslerin duruma göre ya muayyen müddet için veya tamamen faizsiz ödünç verme suretile yapılmasının daha uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Hibeler yalnız tabii âfetlerin getirdiği zararların düzeltilmesinde veya kooperatiflerin desteklenmesinde, araştırmalar yapılmasında tahsis edilmelidir.

(Devam edecek)

PERU'NUN BALIK UNU ENDÜSTRİSİ

Sadan Barlas

Balık istihsal tonajı bakımından 1966 da dünyada birinci sırayı işgal eden Peru'nun 1966 istihsali üç aylık bir kapalı av mevsimi ve birbuçuk aylık bir greve rağmen, yedibuçuk aylık bir üretim döneminde 8.5 milyon tona ulaşmıştır. Hemen hemen hamsi ihtiva eden bu miktar, 1964 yılının rekor rakamına göre 500.000 ton az, 1965 e nazaran 1 milyon ton fazladır.

«Commercial Fisheries Review» Mart 1966 yayınına göre, kısmen 1 Kasımdan 14 Aralık 1966 ya kadar devam eden balık unu endüstrisindeki geniş çaptaki grev, ve dünya balık unu fiyatlarının düşük seviyesini muhafaza etmekte olması sebebiyle, Peru'nun balık unu endüstrisi ekonomik bakımından güç bir durumdadır. Hernekadar bu fiyat grev sırasında kuvvetlenmişse de son yılların en düşük fiyatının çok altındadır. Fiyatların bu mevsim yükseleceği hususunda biraz iyimserlik mevcuttur.

Uzun süren grev, 1 Eylül 1966 da başlamış olan balık av mevsiminden kısa bir müddet sonra çok ehemmiyetli bir miktara balığ olan balık unu stokunu azaltmıştır.

Bununla beraber grev, ücret veya diğer masrafları karşılayabilmek için birçok fabrikayı zor duruma sokmuştur. Grevciler tarafından elde edilen ücret artırımları, esasen müşkül durumda bulunan şirketleri daha da büyük bir yük altına sokmuştur. Bundan başka, 2000 purse seine tekne ve 150 fabrika personeli olmak üzere takriben 40.000 işçi 1 Eylül 1966 da sona eren 3 aylık kapalı av mevsimi ve grev sırasında verimsiz kalmıştır. Grevciler, talepleri kabul edilmek kaydile, 30 gün için işlerine dönmüşlerdir.

Peru ihraç lisansı istemektedir

Peru'nun bu önemli endüstrisindeki güçlükler hükûmeti, 1 Ocak 1967 den muteber balık unu ihraç lisansları istemeğe, dışarıya satılacak olan balık unları için kota sistemine gidilmesine ve pazar tahsislerinin Millî Balıkçılık Birliği tarafından tesbitine zorlamıştır.

1966 da Peru 1.470.478 metrik ton, 1965 de 1.282.011 ton, 1964 de 1.552.214 ton, 1963 de 1.159.233 ton balık unu imâl etmiştir. Peru ancak 20.000 ton balık unu tüketmekte, kalanını ihraç etmektedir. Peru'nun tükettiği balık unu miktarının 1967 yılında biraz artacağı umulmaktadır.

Haziran - Ekim 1966 devresi içinde 56.052 ton yarı rafine balık yağı

ihraç edilmiştir. Bu miktar, hakikatte, toplam üretilmiştir, zira Peru çok az balık yağı tüketmektedir.

Grev sebebiyle ve grev sırasında balık ununun bir ton fiyatı f.o.b. Callao takriben 120 dolardan 130 dolara yükselmiştir. 21 Aralık 1966 da 128 dolara inmiş ve 3 Ocak 1967 de aynı seviyeyi muhafaza etmiştir. Daha sonra Şubat 1967 sonlarına doğru aynı limandan Amerika Birleşik Devletleri limanlarına yapılan sevkiyatta fiyatlar f.o.b. Callao 115 ve Avrupa limanlarına yapılan sevkiyatta ise 120 dolar ton iken 21 Mart 1967 de sırasıyla 100 ve 112 dolara düşmüştür. 6 Aralık 1966 da bir ton ham balık yağının fiyatı cif Avrupa 154 dolar, yarı rafine balık yağının fiyatı ise 160 dolar idi. Balık yağının fiyatında 6 haftada takriben 14 dolarlık bir artış kaydedilmiştir. 21 Aralık 1966 da yarı rafine yağın tonu 175 dolar ve ham yağın ise 160 dolar olmuştur.

Önümüzdeki bir kaç ay zarfında 1 ton balık ununun fiyatının f.o.b. Callao 135 doları aşacağı umulmakla beraber bu artış birçok şirkete kâr getirmeyecektir.

1967 kapalı av mevsimi

Cari av mevsiminin kapanış tarihi henüz ilân edilmemiştir. Hükûmetin 7.5 ilâ 8 milyon ton hamsi arasında bir av mevsimi limiti tesbit edeceği beklenilmektedir. Grevin uzun sürmesi sebebiyle, kapalı av mevsimi (mütat Haziran, Temmuz ve Ağustos) kısaltılabilir.

Balık unu fabrikaları

15 Kasım 1966 tarihinde 150 tane gayri faal balık unu fabrikası vardı. 1966 yılında sadece 2 fabrika 40.000 er tonun üstünde balık unu imâl etmiştir. Biri 30.000 tonun üstünde, 15 fabrika 20.000 er ton ve 103 fabrikadan her biri 10.000 tonun altında balık unu üretiminde bulunmuştur. Endüstrinin halen bir çok küçük imalatçısı vardır.

Otuzüç fabrika grevle ilgisi olmayarak kapanmıştır. Bu fabrikaların ya av filoları yoktu ya işletme parası yoktu, daha önce kapanmış veya çok yıpranmıştı.

Fabrikaların mevkileri

Kıyı boyunca 23 yerde 150 fabrika vardır. Bunlardan 83 tanesi dört yerde (Chimbote, Callo, Supe ve Tambo del Mora) olup 1966 yılı toplam balık unu istihsalinin yüzde 59 unu imâl etmişlerdir.

Balık ununun sevk edildiği yerler.

Peru, balık ununun yüzde ellisinden fazlasını Batı Almanya (% 19.9), Amerika Birleşik Devletler (% 19.9) ve Hollanda (% 10.7) olmak üzere üç ülkeye ihraç etmektedir.

Grev

Peru balıkçılar Birliği (Federacion da Pescadores del Peru) tutulan hamsinin her tonunda mürettebat için 1,30 dolar (11.70 TL), balıkçılar yardım sandığı (Caja de Beneficios del pescador) için ton başına 0.24 dolar (2.16 TL) ve sosyal yardım fonu (Fondo de Asistencia y Prevision) için 0.07 dolar (0.63 TL) olmak üzere beher ton için toplam 1.61 dolarlık (14.49 TL) bir artış için grev yapmıştır.

25 Kasım 1966 da Hükûmet aracı olarak 0.82 dolarlık (7.38 TL.) bir artışı uygun görmüştür. Ancak taraflar bunu reddetmiştir.

13 Aralık 1966 da Birlik, taleplerin Hükûmet tarafından tetkik edilmesi için, grevi 30 gün kaldırmıştır. Balıkçılar, tutulan balığın beher tonu için 0.82 dolar (7.38 TL); gemi mürettebatının kumanya bedeli, gemi makinistinin ücretleri dahil olmak üzere, beher ton balık için toplam 1.18 (10.62 TL) veya istihsal edilen beher ton balık unu için 7.00 dolarlık (63.00 TL) bir artış elde etmişlerdir.

Balık unu imalâtçıları herhangi bir artışa katlanabilemeyeceklerini iddia etmektedirler. Vergilerde indirme yapılmak suretiyle, Hükûmetin yardımını elde etmeğe çalışmaktadırlar (ihraç edilen balık unu 8.00 dolarlık (72 TL) direk bir vergiye ayrıca endirekt bir vergiye tâbidir). Halbuki Hükûmetin bütün gelirlerine ihtiyacı vardır.

Resmî mevzuat

9 Aralık 1966 da Hükûmet, balık unu üretimini ve pazarlanmasını nizamlaymayı üzerine almıştır. Balık ununun pazarlanması hususunda bir anlaşma sisteminin kabulü amacıyla, bir kararname, Tarım Bakanlığı, Sanayi Bankası ve balıkçılar birlikleriyle çalışmak üzere Millî Balıkçılık Birliği Pazarlama Komitesini tâyin etmiştir. Sistem, pazarlama fiyatını ve alıcılar için kotalar kapsayacaktır.

Yürürlükteki balık av mevsimi

Yürürlükteki balık av mevsimi kaydedilen en güzel mevsimdir. Fakat 13 Ocak 1967 de, balık ununun beher metrik ton f.o.b. Callao 130 dolar civarındaki nisbeten düşük pazar fiyatı ile artan stoklar endüstriyi sıkıntıya sokmuştur. 15 Aralık 1966 da mevcut stok 279.000 metrik tondur. Yıl sonundan önce 59.000 ton yüklenmişti. Fakat aynı dönemde 180.000 ton balık unu imal edildiğinden stok 400.000 tona balığ olmuştur.

Ocak 1967 de takriben 80.000 ton balık ununun sevkine intizar ediliyordu. Fakat üretim 300.000 tonu tecavüz edeceğinden balık unu stoku da takriben 600.000 tona ulaşacaktır.

Kemâle ermemiş balığın büyümesine imkân vermek maksadiyle, Denizcilik Enstitüsü (Institute del Mar) nün tavsiyesi üzerine 15 Şubattan

30 Mart 1967 ye kadar avcılık durdurulmuştur. Bu mevsimde azamî 8 milyon ton hamsi avına müsaade edilmek üzere Enstitü, avı Haziran içinde, belki daha sonralara kadar devam ettirmeği tavsiye edecektir. Balık av filosunun haftada beş gün çalışmasını da tavsiye etmesi mümkündür.

Yükü borçlar içinde bulunan şirketler için manzara parlak değildir. İnanılır kaynaklar, bu endüstrinin büyük sarsıntı geçireceğine dair tahminlerine devam etmektedirler.

100 den fazla balık unu imalâtçısı balık unu endüstrisindeki «kriz» e dair görüşlerini açıklamak üzere 16 Mart 1967 de Başkan Belaunde ile görüşmüşlerdir. Başkan krizin vehametini kabul etmiş ve etraflı bir inceleme yapılacağı vaadinde bulunmuştur. Meseleyi görüşmek üzere, Tarım, Kalkınma, Çalışma ve Denizcilik Bakanlıkları temsilcilerinden müteşekkil Bakanlıklararası Komisyon toplanmıştır.

Diğer taraftan balık unu imalâtçıları fabrikalarını kapatmak ve lokavt yapmak fikrinde değildirler.

Bir ticaret birliği olan Peru Balıkçılar Federasyonu, şayet endüstri fabrikaları kapatırsa hükûmetten fabrikaları işletmesini talep edeceğini bildirmiştir. Federasyon yüksek ücret taleplerinin krize sebep olduğunu reddetmiştir. Millî Balıkçılık Cemiyetinin sözcüsüne göre, yüksek maliyet ve aşırı vergilerden dolayı 154 balık unu fabrikasından 35 i şimdiye kadar iflas etmiş bulunmaktadır. İmalâtçıların şiddetle reddettikleri ton başına 13 dolarlık bir görünmeyen vergiler bulunduğu genellikle söylenmektedir. Sözcü, şayet krize süratle bir çözüm bulunmazsa kalan fabrikaların da iflas edeceğini veya halen olduğu gibi yabancıların eline geçeceğini açıklamıştır. (Bir endüstri liderinin bildirdiğine göre, üretimin yüzde 40 ına yabancı sermaye sahip bulunmaktadır).

Başkan ile yapılan toplantı Millî Balıkçılık Cemiyetinin 14 Mart 1967 de yaptığı hararetli bir kongre sonucudur. Müteaddit önergeler çetin bir azınlığın muhalefetine rağmen kabul edilmiştir. Önergeler: 1) bütün fabrikaların geçici olarak kapatılmasını hükûmetten istenmesi, 2) endüstrinin vahim bir kriz geçirdiğini hükûmetin kabul etmesi, 3) endüstrinin durumunu izah etmek için Başkan Belaunde ile görüşmek istenmesi, 4) endüstri için âdil vergi tatbikinin istenmesi, ve 5) durumu tetkik etmekte olan Bakanlıklararası Komisyon ile kongreyi tertipleyen Komitenin müzakerelere devam etmeleri hususlarını öngörmektedir.

Dünya Balıkçılık Âlemi

İç Haberler

★ Et ve Balık Kurumu, balıkyacağı ve unu fabrikasyonunda ham madde olarak kullanılmak üzere, Mayıs 1967 de Trabzon Balıkyacağı-Unu Fabrikası için 11.0 ton yunus, Zeytinburnu Et Kombinası için 45.8 ton balık alımında bulunmuş; Trabzon Fabrikasında 3.6 ton yunus yağı, 2.3 ton yunus unu ve Zeytinburnu Et Kombinasında 16.7 ton balık unu istihsal etmiştir. Kurum Trabzon mamulü 1.6 ton yunus, 8.6 ton hamsi yağı, 0.2 ton yunus unu ve Zeytinburnu mamulü 23.9 ton balık unu satmıştır.

★ Et ve Balık Kurumuna ait frigorifik nakliye gemileri Nisan 1967 yılında alman toplam navlun değeri 71.391 Türk lirası olan 417.2 ton çeşitli gıda maddeleri taşımıştır. Bu maddelerden 237.7 tonu memleketimiz limanları arasında, 179.5 tonu Karadeniz ile Akdenizdeki yabancı limanlar arasında taşınmıştır. Taşınan mezkûr maddelerden 13.7 tonu et, 224.0 tonu Tusloğ Teşkilâtına ait çeşitli gıda maddeleri, 179.5 tonu peynirdir.

Mayıs 1967 ayı içinde taşınan çeşitli gıda maddelerinin toplam navlun değeri 104.700 Türk lirası ve ağırlığı 567.4 tondur. Bu maddelerden 291.2 tonu memleket limanları arasında, 276.2 tonu Karadeniz ile Akdenizdeki yabancı limanlar arasında taşınmıştır. Taşınan 567.4 tonun 13.2 tonu et, 278.0 tonu Tusloğ Teşkilâtına ait çeşitli gıda maddeleri ve 276.2 tonu peynirdir.

★ İstanbul Balık Hâlleri Müdürlüğünce verilen bilgiye göre Nisan 1967 ayı içinde İstanbul Balık Hâllerine 4.258.014 Türk lirası değerinde 990.115 kilogram ve 30546 adet çeşitli su ürünleri gelmiştir. Bu su ürünlerinin cinsler itibariyle miktar ve aylık ortalama toptan kilogram fiyatları şöyledir:

Deniz balıkları :

Barbunya 1529 kg 3491 krş; Tekir 20114 kg 1080 krş; Kalkan 266298 kg 613 krş; Dil - Pisi 2810 kg 1705 krş Levrek 2748 kg. 1908 krş; Kefal 39007 kg 407 krş; Gümüş 817 kg 1771 krş; Kupeş 63 kg. 340 krş; Mezgit 1352 kg 452 krş; İskorpit 347 kg 317 krş; Mercan-Sinağrit 1989 kg 1452 krş; Hani, Lapina, İşkina 547 kg 549 krş; Lüfer 66217 kg 510 krş; Minakop 6726 kg 871 krş; Kaya 708 kg 443 krş; Hamsi 97934 kg 110 kr; Kılıç

8747 kg 1670 krş; İstavrit 323409 kg 163 krş; İzmarit 363 kg 256 krş; Sardalya 1202 kg 732 krş; Orkinos 27795 kg 1408 krş; Zargana 4393 kg 252 krş; Dülger 6 kg 683 krş; Gelincik 731 kg 1580 krş; Uskumru 50383 kg 414 krş; Çitari 53 kg 1822 krş; Karagöz 132 kg 1472 krş; Kolyoz 26353 kg 478 krş; Tirsi 79 kg 289 krş; Akya 4 kg 375 krş; Kırılangıç 3929 kg 626 krş; Köpek balığı 1000 kg 97 krş; Torik 14388 kg (2677 çift) 331 krş; Palamut 1076 kg (552 çift) 447 krş; Vatoz 267 adet 82 krş (adedi); Keler 30 adet 810 krş (adedi); ve muhtelif balıklar 1169 kr 528 krş. İstanbul Balık Hâllerine Nisan 1967 ayı içinde gelen torik ve palamut balıklarının bir çiftinin ortalama aylık ağırlıkları sırasıyla 5375 ve 1950 gramdır.

Tatlısu balıkları :

Mersin 892 kg 1408 krş; Turna 105 kg 152 krş; Kızılkanat 180 kg 71 krş; Yılan balığı 3 kg 800 krş; Sazan 486 kg 223 krş; Levrek 3152 kg 324 krş; Yayın 2734 kg 384 krş; Alabalık 213 kg 1477 krş.

Krústaseler :

Karides 7930 kg 2078 krş; İstakoz 6914 adet 1275 krş; Böcek 296 adet 2684 krş; Pavurya 1205 kg 230 krş; Çağanoz 3600 adet 29 krş.

Molüskler :

Kalamarya 2 kg 350 krş; Midye 5000 adet 5 krş; İstridy 5675 kg 17 krş; Tarak 7495 kg 18 krş; Sübye 154 kg 748 krş.

★ İstanbul Balık İhracatçıları Birliğinin 1966 yılı faaliyet raporunda bildirildiğine göre, mezkûr yıl içersinde İstanbul İzmir ve Mersin birlikleri kanaliyle yapılmış olan su ürünleri toplam ihracat yekûnu 55.120.482 TL. sı olarak tahakkuk etmiştir. Bu değerın Birlikler itibariyle sureti inkisamı şöyledir: İstanbul 38.651.738 lira, İzmir 8.982.091 lira ve Mersin 7.486.653 liradır.

1966 senesinde 8.185,2 kilogramı İstanbul Birliği ve 24.986,0 kilogramı İzmir Birliği kanaliyle ihraç edilen toplam 4.077.395 Türk lirası değerinde 33171,2 kilogram süngerin mühim kısmı (29.946,4 kilogram) Yunanistan'a sevk edilmiştir. Bu arada olumlu bir netice de, Japonya piyasasına önceki yıllarda tecrübe mahiyetinde yapılmış satışlardan önemli sonuçlar alınması ve 1966 yılında bu memlekete küçümsenmiyecek bir miktar (1.340,8 kilogram) sünger ihracatının tahakkuk etmesidir. Bu piyasanın geniş tüketim imkânları dikkate alınırca bu yoldaki çalışmaların ve bu piyasada süngerlerimizin tutulmasının bu maddenin değerlendirilmesinde çok büyük faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

Dış Haberler

Arjantin

★ Bütün dünyada başlıca et ve buğday ülkesi olarak bilinen Arjantin

1800 kilometre uzunluktaki kıyılarını çevreleyen denizlerin ihtiva ettikleri balık kaynaklarının büyük önemini birdenbire anlamıştır. 4 Ocak 1967 tarihli bir kararname ile balıkçılık sınırlarını sahillerinden 200 deniz mili uzağa teşmil eden Arjantin, deniz balıkçılık sınırlarını genişletmiş olan Peru, Şili ve Ekvador'dan sonra dünyada dördüncü ülkedir. Diğer taraftan, Arjantin egemenliğini mücavir kıt'a sahanlığına 200 metre izobara kadar teşmil etmiştir. Arjantin kıyıları bol ve çeşitli balık kaynaklarına maliktir ve kıt'a sahanlığı, kendisini dünyanın en zengin «av sahaları»ndan biri yapan balık sürülerini barındırmaktadır.

«La Pêche Maritime»den

Danimarka

★ Balıkçılık endüstrisine kredi veren Danimarka Kraliyet Balıkçılık Bankası bir hükûmet bankasıdır. 1 Nisan 1965 - 31 Mart 1966 malî yıl içinde, kredi almak için, Bankaya 244 müracaat vâki olmuştur. Bu rakam bir evvelki yıla göre 75 fazladır. 1966 malî yılı içinde, Banka bir evvelki yılın 26.1 milyon TL.sına nazaran 39.6 milyon TL.sı tutarında 168 müracaata kredi temin etmiştir.

1966 malî yılında kredilerden mütevellit zarar 49.329 liraya balığ olmuştur. Kredilere tefrik edilen para 179.1 milyon liraya çıkarılmıştı. Borçluların ödedikleri meblağ 13.5 milyon liraya balığ olmuştur. Ödenen faiz yekûnu 9.9 milyon liradır.

1966 malî yılı içinde, Banka biri %6 diğeri %7 faizli olmak üzere iki seri bono çıkarmış ve krediyi finanse etmiştir. (Herhangi bir kredi tasvip edildiğinde, balıkçı kredi miktarındaki bonolarını alır ve parasını alması için de bonoları satması gerekir).

Kredi almak için Ekim ve Kasım 1965 aylarında Bankaya büyük gemiler için çok miktarlarda müracaat vâki olmuştur. Şayet Banka bütün müracaatlara kredi vermiş olsa idi, bankanın kanunî limiti sür'atle dolacaktı. Ondan sonra, krediler yıl içinde borçluların ödedikleri miktara veya takriben 10 milyon kronere münhasır kalacaktı. Bunun için, Danimarka Balıkçılık Bakanlığı ile yaptığı müzakerelerden sonra Banka idaresi şöyle bir priorite sistemi vaz etmekle ikraz nisbetini kontrol etmeğe karar verdi: âcil yardıma ihtiyacı olan müracaatlar, hâlen kullanılabilen durumda olan gemilere tercih edilecektir.

Banka, kanunî limit programını yükselten bir tasarıyı Balıkçılık Bakanlığına teklif etmiştir.

«Commercial Fisheries Review»den

Ekvador

★ Balıkçılık endüstrisini geliştirmek maksadiyle, Ekvador hükûmeti

halen büyük gayretler sarfetmektedir. Eñilhakika, ÷lkenin balıkçı gemi sahiplerinin başlıca ithal maddelerine ait 1 numaralı listedeki av techizatının ithalinden dolayı her türlü ithal resim ve beledi vergilerden muaf tutulacaklarını bildirmiştir. Hükümet kararnamesi, yeni malzeme mübayaası veya mevcut malzemenin islahı için sarf edilecek mebalığden alınan gelir vergisinde bir indirme öngörmektedir. Yeni mevzuat balıkçılık endüstrisinin «prodüktif» sektörünü ilgilendirmekte olup işleme ve pazarlama ameliyelerine imtiyaz vermemektedir. Yeni kanun mucibince iktisap edilecek techizat, Ticaret ve Sanayi Bakanlığından önceden müsaadesi alınmadan satılamıyacak, kiraya verilemeyecektir.

«La Pêche Maritime»den

İtalya

★ Japonya'da dondurulmuş orkinos ile işigal eden müesseselerin verdikleri bilgiye göre, Avrupa Ekonomik Topluluğı İtalya'nın dondurulmuş orkinos ithal tarife sisteminin yeniden gözden geçirilmesine muvafakat etmiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğı, gümrük resminden muaf olan 14.000 metrik ton dondurulmuş orkinos miktarını 30.000 tona çıkarmak üzere yetki verecektir. Bununla beraber Avrupa Ekonomik Topluluğunun 30.000 tonluk kotada bir metrik ton cif 340 dolar (3160 TL.sı) olarak tesbit edilen standartın altında bir fiatla mübayaa edilecek dondurulmuş orkinos balıklarından vergi kesilmesini teklif ettiğı bildirilmektedir. Bu durumda kesilecek vergi iki fiat arasındaki fark üzerinden tahsil olunacaktır.

Hâlen İtalya, gümrük resminden muaf 14.000 tondan fazla dondurulmuş orkinosun Avrupa Ekonomik Topluluğı üyesi bulunmayan ÷lkelerden ithaline müsaade etmektedir. 14.000 - 45.000 ton arasındaki ithal için %5 ve 45.000 tondan yukarısı için % 15 nisbetinde ad valorem bir vergi uygulamaktadır.

«Commercial Fisheries Review»den

Norveç

★ Modernize edilen purse seine filosunun bol miktarda avladığı ringa balıkları sayesinde Norveç, 1936 yılında 2.64 milyon metrik tonla rekor bir istihsalde bulunmuştur. Karaya çıkarılan bu istihsalin değeri 183 milyon dolardır (1.647 milyon TL.sı). Sözü edilen istihsal 1965 yılına ait rekor istihsalden miktar bakımından yüzde 27 ve değeri bakımından yüzde 18 fazlalık göstermektedir.

Norveç'in balık mamulleri ihracatı 1966 yılında 221 milyon dolarlık (1.989 milyon TL.sı) yeni bir rekor kırmıştır. Bu rakam, 1965 yılının rekor ihracatından 21 milyon dolar (189 milyon TL.sı) fazladır.

«Commercial Fisheries Review»den

BALIK VE BALIKÇILIK

(FISH and FISHERY)

Foundation : 1953

VCL. XV No. 4	JUNE 1967	ET ve BALIK KURUMU G. M. İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ BEŞİKTAŞ - İSTANBUL	EDITOR S. ATTILÂ
------------------	--------------	--	---------------------

THE SHARKS AND RAYS IN THE WORLD SEAS (PART III) 1

Geographical spread, Scientific classification, Class: Selachii (1): Subclass (1): Pleuropterygii, Subclass (2): Acanthodii, Subclass (3): Ichthyotomi, Subclass (4): Euselachii, Order: (1): Pleurotremi (sharks), Suborder (1): Natidanoidae (Diplospondyli), Family (1): Chlamydoselachidae (Frisled sharks), Family (2): Hexanchidae (Cow sharks), Suborder (2): Galeoidea, Family (1): Odontaspidae, Family (2): Lamnidae (Mackerel sharks).

THE FIRST TIME TRIAL OF A JAPANESE CUT SHRIMP TRAWL AT MARMARA SEA AND THE RESULTS OBTAINED 9

HOW TO HANDLE AND MAKE USE OF THE EXPERIENCE ALREADY ACQUIRED BY FAO, IN OUTLINING THE GOVERNMENT AID AND INTERFERENCE IN THE DEVELOPMENT OF TURKISH FISHERY (PART I) 14

PERU FISH MEAL INDUSTRY 19

WORLD FISHING NEWS 23

Balıkçılarımıza

M.W.M. (Halk dili ile Marşal) deniz motorlarına ait yedek parçaların satışına Et ve Balık Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünde devam edilmektedir.

İsteklilerin Et ve Balık Kurumu Şube Müdürlüğü, Beşiktaş, İstanbul adresine müracaatları rica olunur.

**ET VE BALIK KURUMU
İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

EBK 17/1967

Şekerbank'ın ikramiyesi 170.000.— lira artarak 1.370.000.— liraya yükselmiştir.

Şekerbank şube adedini yeniden açılacak 15 şube ile 68'e yükseltmektedir.

Şekerbank'ın 1966 mevduatı % 44.5 artmıştır.

Şekerbank defter ve benzeri masraflardan yaptığı tasarrufla 11 okul yaptırmış bu senede 8 okul yaptırmak suretiyle 3000 köy çocuğuna okuma imkânı vermiştir.

Şekerbank'ın 1.370.000.— liralık ikramiye keşidesine ve okul hizmetine mutlâka katılınız.

Vâdeli her 50.—, vâdesiz her 100.— liraya bir kur'a numarası.

ŞEKERBANK

BAŞAK SİGORTA A.Ş.

Türkiyede Sermayesi ve Teşkilâtı En Büyük Sigorta Şirketi
Sermayesi : 3.000.000

YANGIN — NAKLİYAT — HAYAT — KASKO — TRAFİK
FERDİ VE KOLLEKTİF KAZA — HIRSIZLIK
CAM KIRILMASI — UMUMİ MES'ULİYET
SİGORTALARI

Çabuk İş — Kolay Ödeme

TÜRKİYENİN HER TARAFINDA
T. C. ZİRAAT BANKALARI,
EMNİYET SANDIKLARI ve
TURİZM BANKASI

A C E N T E L E R İ D İ R

Telefon: 471648 - 478354 - 470727 - 475676

EBK 21/1967

VİTA'yı çok seviyor...

VİTA'nın tadı o kadar nefis ki, VİTA ile pişen bir yemekten daha lezzetli bir şey olabilir mi!

VİTA, kalorisi bol ve kuvvet sağlayan bir gıdadır.

VİTA hafiftir, mideyi yormaz, çünkü fevkalâde sâf ve asiditesi az olan nebatî yağlarla imâl edilir.

GRAFİKA

VİTA sayesinde
kocanız yemekleri
çok kolay hazmeder.
Keyfi yerinde
olur.

**yemeğin lezzeti
midenin dostudur.**

ET ve BALIK KURUMU

TELGRAF : ETBALIK ETBALIK BEŞİKTAŞ

TELEFON : 11 60 00 47 51 98

ANKARA

İSTANBUL

ET VE BALIK KURUMU, YURT İÇİ VE YURT DIŞI PİYASALARA TAZE VE DONMUŞ ET, DERİ, BAĞIRSAK, ET YAĞLARI, ET MAMÜLLERİ, DİĞER HAYVANI ÜRÜNLER İLE BALIK, BALIKUNU VE BALIK YAĞI ARZETMEKTEDİR. AYRICA FRİGORİFİK NAKLİYE GEMİLERİNİ İÇ VE DIŞ SEFERLER İÇİN KİRAYA VERMEKTEDİR. ET VE DİĞER ÜRÜNLER İÇİN ANKARA: BALIK, BALIKUNU, BALIKYAĞI VE GEMİLER İÇİN İSTANBUL ADRESİNE MÜRACAAT EDİLMELİDİR.

ET VE BALIK KURUMU OFFERS FRESH AND FROZEN MEAT, HIDES AND SKINS, SHEEP AND BEEF CASINGS, FATS, MEAT PRODUCTS AND OTHER ANIMAL BY PRODUCTS; ALSO FISH, FISH MEAL AND FISH OIL, TO THE DOMESTIC AND FOREIGN MARKETS. IN ADDITION REFRIGERATED VESSELS ARE CHARTERED FOR CARRYING CARGO TO TURKISH AND FOREIGN PORTS FOR MEAT AND OTHER PRODUCTS PLEASE CONTACT OUR ANKARA HEAD OFFICE, FOR FISH, FISH MEAL, FISH OIL AND VESSELS OUR ISTANBUL ADDRESS MUST BE CONTACTED.

EBK 23/1967

YAYLACIK MATBAASI

İstanbul

Fiatı: 125 kuruş